

ارزیابی عملکرد و رتبه‌بندی گروه‌های آموزشی دانشگاه با استفاده از روش تحلیل پوششی داده‌ها (DEA): بررسی موردی در یکی از دانشگاه‌های دولتی ایران^۱

هادی بالوئی جام خانه^۲

سعیده کتابی^۳

مهدی پورمصطفی خشکرودی^۴

تاریخ دریافت: ۱۳۹۰/۱۰/۱۱

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۱/۰۸/۱۴

چکیده

در دنیای رقابتی امروزی، همه سازمان‌های خواستار استفاده بهینه از امکانات و ظرفیت‌های موجود در بخش‌های مختلف می‌باشند. بنابراین وجود مدلی به منظور ارایه بازخورد در راستای بهبود عملکرد بخش‌های مختلف سازمان‌هاو دستیابی به ابزاری جهت برآوردن این نیاز مدیران، بسیار ضروری و منطقی به نظر می‌رسد با توجه به اهمیت موضوع، در این مقاله با استفاده از روش تحلیل پوششی داده‌ها (DEA) کارایی گروه‌های آموزشی دانشگاه، در چهار بعد کمیت آموزشی، کیفیت آموزشی، فعالیت پژوهشی و خدمات علمی براساس ۹ سناریوی مطرح شده، ارزیابی شده‌اند. در واقع با طراحی این سناریوها دلایل اصلی و منشأ کارامدی و ناکارامدی هر یک از گروه‌های آموزشی و درجه‌ی تأثیر این عوامل مورد تحلیل وارزیابی قرار گرفتند. نتایج بررسی بر اساس طرح‌ها نشان می‌دهد که گروه‌های آموزشی مربوط به DMU_{۱۳}، DMU_{۱۱}، DMU_۹، DMU_۸، DMU_۷، DMU_۶، DMU_۵، DMU_۴، DMU_۳، DMU_۲، DMU_۱ از طریق این روش ارزیابی می‌باشند.

۱. برگرفته از طرح درون دانشگاهی که در سال ۱۳۹۰ انجام گرفته است.

۲. کارشناسی ارشد، رشته مدیریت صنعتی، دانشگاه اصفهان E-mail: hadibalouei@yahoo.com

۳. استادیار گروه مدیریت، دانشگاه اصفهان sketabi@yahoo.com

۴. کارشناسی ارشد، رشته مدیریت صنعتی، دانشگاه اصفهان. mpormostafa@gmail.com

DMU_{۱۶}, DMU_{۲۲}, DMU_{۲۶}, DMU_{۳۳} با توجه به چهار بعد موردنظر کمترین کارایی (ناکارا) را داشته اند. همچنین یافته ها نشان می دهد که در بین بعدهای مورد بررسی، اکثر گروهها، در بعد پژوهشی و خدماتی دارای ضعف عملکرد بوده اند.

واژگان کلیدی:

ارزیابی عملکرد، کارایی، تحلیل پوششی داده ها (DEA)

مقدمه

دنیای امروز با توجه به شتاب روزافزون علم و آگاهی ، دارای ویژگی تغییر مداوم و پیچیدگی ساختارهاست. در چنین شرایطی تنها مدیرانی می توانند با موفقیت عمل نمایند که اطلاعات مناسب، به روز و جامعی از نحوه عملکرد سازمان خود داشته و تصمیمات درست و به معنی را برای بهبود مداوم سازمان خود مناسب با تغییرات موجود اتخاذ نمایند. بهبود مستمر عملکرد سازمان‌ها می‌تواند پشتیبان برنامه رشد و توسعه و ایجاد فرصت‌های تعالی سازمانی شود. هر نظام آموزشی پویا برای روپارویی با هرگونه تغییر و تحول، به ارزیابی نیازمند است (Cardinaels and Veen-Dirks, ۲۰۱۰). در واقع با انجام دادن ارزیابی می توان به کاستی‌ها و نارسایی‌های عملیاتی پی برد تا در صورت لزوم تغییرات لازم در فرایندها را برای دستیابی به هدف‌ها به عمل آورد و همچنین، با انجام دادن ارزیابی می توان کیفیت آموزش عالی را شناسایی و برای بهبود آن برنامه ریزی کرد(آذر و همکاران، ۱۳۹۰). ارزیابی عملکرد یک دانشگاه فرایندی مداوم است که به نظارت پیوسته به منظور حفظ عملکرد سازمان در سطح بالایی نیاز دارد (Yuksel and Dagdeviren, ۲۰۱۰). ارزیابی عملکرد گروه‌های آموزشی-پژوهشی، قسمتی از فرایند دشوار تخصیص منابع در دانشگاه‌ها به شمار می‌آید (لوپزولانز^۰، ۲۰۰۱). هر سیستم یا سازمانی را می توان بر مبنای اهداف و رسالت‌ش مورد ارزیابی قرار داد و میزان موفقیت آن را در زمینه‌ی دستیابی به اهداف و یا میزان انحراف از اهدافش به منظور اصلاح و ارتقای سطح عملکرد سنجید. دانشگاه و مجموعه‌های وابسته به آن به مثابه‌ی یک سازمان غیر انتفاعی دارای رسالت و اهداف ویژه‌ای است که مانند هر سازمان دیگر برای حداکثر استفاده از منابع محدود در دسترس خود و نزدیک شدن هر چه بیشتر به اهدافش، نیازمند سنجش عملکرد می باشد. با معیارهای ارزیابی عملکرد گذشته که اغلب معیارهای مالی و مبتنی بر سیستم حسابداری هستند نمی توان سازمان‌های غیرانتفاعی و دولتی، مدارس و دانشگاه‌ها را ارزیابی کرد؛ زیرا اولاً هدف این سازمان‌ها کسب سود نمی باشد و ثانیاً منابع مالی آنها از فروش کالا یا خدمات تأمین نمی شود(مارتین^۱، ۲۰۰۳). یکی از روش‌هایی که امروزه در ارزیابی عملکرد، بسیار مورد استفاده قرار می گیرد روش تحلیل پوششی داده

۱. Lopez & Lanzer

۲. Martin

^۷ است (کلین^۸، ۲۰۰۴). این تحقیق در صدد پاسخ به این سؤال هست که چگونه می توان مدلی جامع برای ارزیابی عملکرد گروههای آموزشی و ارائه راه کارهایی برای ارتقای عملکرد گروههای دارای عملکرد ضعیف ارائه داد که علاوه بر جنبه های کمی و محسوس عملکرد جنبه های کیفی و نامحسوس عملکرد گروه ها را در نظر گرفت. بدین منظور در این مقاله ابتدا با استفاده از روش تحلیل پوششی داده ها (DEA) عملکرد ۳۳ گروههای آموزشی یکی از دانشگاه های دولتی ایران در چهار بعد کمیت آموزشی، کیفیت آموزشی، فعالیت پژوهشی و خدمات علمی ارزیابی شده است. در واقع سؤالهای اصلی تحقیق این است که عملکرد گروههای آموزشی دانشگاه مورد مطالعه، در چهار بعد کمیت آموزشی، کیفیت آموزشی، فعالیت پژوهشی و خدمات علمی چگونه است؟ کدام یک از گروههای آموزشی کارای نسبی و کدام یک ناکارای نسبی می باشد؟ رتبه بندی گروههای آموزشی چگونه است؟ بدین منظور با طراحی سناریوهای مختلف تاثیر هر یک از ابعاد تعریف شده بر روی هر یک از گروه ها بررسی می شود و دلایل اصلی و منشأ کارامدی و ناکارامدی هر یک از واحدهای تصمیم و درجه ی تأثیر این عوامل تجزیه و تحلیل می شود.

پیشینه پژوهش

پارکر از اندیشمندان حوزه ای ارزیابی عملکرد اظهار می دارد: ارزیابی عملکرد فرایندی است که همه ی سازمانها باید آن را انجام دهند آنها ممکن است این کار را به صورت کاملاً سیستماتیک و یا خیلی سریع و خاص انجام دهند ولی به هر حال برای بهبود عملکرد باید به آن توجه کنند. این ارزیابی به واقع نوعی مصون سازی سازمان در برابر آفات پیشروست (پارکر^۹، ۲۰۰۰).

فرایند ارزیابی عملکرد فرایندی است که به سازمان این فرصت را می دهد که مشکلات را شناسایی کند تا عمل صحیح را قبل از اینکه مشکلات بزرگ شود انجام دهد (کوئنگ^{۱۰}، ۲۰۰۰). در دو دهه ای اخیر به دلیل تغییر ماهیت کار و شرایط محیطی و افزایش قابل

۲. Data Envelopment Analysis

۴. Klein

۱. Parker

۱. Kueng

مالحظه رقابت در بین سازمان‌ها، سیستم‌های سنتی ارزیابی عملکرد با ناکامی مواجه شدند که این به پیدایش تغییر در پایه‌های ارزیابی عملکرد و درنتیجه ظهور سیستم‌های نوین ارزیابی عملکرد منجر شد. این سیستم‌های نوین در اندیشه‌ی راه‌هایی برای تلفیق دارایی‌های سازمانی مانند مدیریت کیفیت، مشتری، تحقیق و توسعه و نوآوری و شاخص‌های رقابتی مبتنی بر زمان با شاخص‌های مندرج در سیستم‌های سنتی هستند. سیستم‌های نوین ارزیابی عملکرد از سه خاستگاه مرکز بر کیفیت، مرکز بر برنامه ریزی استراتژیک و استفاده از فنون تحقیق در عملیات هستند. در سال ۲۰۰۵ عثمان جمادی^{۱۱} و کاترین رایس^{۱۲}، عملکرد ۲۰۹۵ مؤسسه‌ی آموزشگاه عالی را در هشت کشور اروپایی بررسی کردند. آنان از سه مدل برای ارزیابی استفاده کردند. مدل اول: مدل صلاحیتهاست. این مدل بر ارائه‌ی خدمات آموزشی و ویژگی‌ها و مشخصات دانشجویان و سطح علمی آنان متمرکز است. برای ارزیابی کیفیت خدمات ارائه شده در دوره‌ی تحصیل توسط دانشگاه‌ها به دانشجویان و جذب آنان در بازار کار، مدل تطبیقی ارائه شده است. سرانجام آخرین مدل، مدل جامع است. این مدل ورودی‌ها و خروجی‌های دو مدل پیشین را همزمان در نظر گرفته و عملکرد کلی دانشگاه‌ها را ارزیابی می‌کند. در سال ۲۰۰۳ مارتین^{۱۳} عملکرد گروه‌های دانشگاه زاراگوزا^{۱۴} را بررسی کرد. وی ورودی‌ها را در سه گروه دسته‌بندی کرد: منابع مالی، انسانی، فیزیکی. در این تحقیق از منابع انسانی تنها پرسنل علمی (دکتری) و خدماتی در نظر گرفته شد. خروجی را نیز در دو سطح آموزشی و پژوهشی طبقه‌بندی کرد. لوپز و لانز در سال ۲۰۰۱ عملکرد ۵۸ گروه یک دانشگاه بزرگی را ارزیابی کردند. آنان در این تحقیق خروجی‌ها را در چهار گروه کمی، کیفی، پژوهشی و خدماتی طبقه‌بندی کردند. آنان تقریباً تمام خروجی‌هایی که یک گروه میتواند داشته باشد درنظر گرفتند ولی از ورودی تنها تعداد پروفسور‌های تمام وقت را مدنظر قرار دادند. آنان با استفاده از مدل تحلیل پوششی داده‌های فازی به ارزیابی گروه‌ها پرداختند و با ضریب همبستگی، همبستگی بین چهار بعد آموزشی، پژوهشی، کیفی و خدماتی را به دست

۱. Othman Jourmady

۲. Catherine Ris

۳. Martin

۴. Zaragoza

آوردن. کارایی نسی م مؤسسات آموزش عالی در کشور انگلستان به دست آنتریس^{۱۵} با استفاده از تحلیل پوششی داده اندازه گیری شد. در این پژوهش روی کارایی هزینه^{۱۶} و نتیجه^{۱۷} به عنوان دو بعد مکمل در عملیات مؤسسات آموزشی تحصیلات تكمیلی تأکید می‌شود. در بعد اول هزینه‌ها و درآمد های دانشگاه ها برای ایجاد ستاده درنظر گرفته می شود و در بعد دوم برای داشتن نتایج کافی باید منابع و توانایی دانشجو را درنظر گرفت.

آذر و ترکاشوند (۱۳۸۴) در تحقیقی با استفاده از مدل ریاضی تحلیل پوششی داده های مناسب، رتبه بندی کارایی گروههای آموزشی ، نقاط ضعف و قوت هر یک از گروهها و وضعیت استفاده بهینه از منابع در دسترس در دانشکده علوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس از منظر مدل DEA بیان کرده است. صفاتی قادیکلاسی در سال ۱۳۸۷، با استفاده از مدل DEA، کارایی گروه آموزشی مدیریت در دانشگاه های دولتی ایران را در ۴ بعد کمیت آموزشی، کیفیت آموزشی، فعالیت پژوهشی و خدمات علمی ارزیابی کرد و بر اساس، نه سناریو ارزش کارایی واحدهای تصمیم را اندازه گیری کرد. در سال ۱۳۸۷، خدایاری و همکاران، در تحقیقی با استفاده از مدل DEA، بهره وری و رتبه بندی دانشکده و گروه آموزشی تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه آزاد اسلامی را تعیین نمودند و نتیجه آن حاکی از این بود که از ۲۸ دانشکده مورد بررسی در سطح کشور، ۱۱ دانشکده کارا و ۱۷ دانشکده دیگر بهره وری اندکی داشتند. رضایی در تحقیقی به ارزیابی کارایی دانشکده های دانشگاه علم و صنعت ایران با استفاده از مدل AHP/DEA پرداخت که در آن، محقق بر پایه ۹ داده، ۲۰ ستانده در چهار گروه به مقایسه کارایی عملکرد دانشکده های دانشگاه علم و صنعت ایران پرداخت و امتیاز کارایی واحدهای مختلف را به عنوان ورودی روش AHP استفاده کرد (رضایی، ۱۳۷۹). شهریاری در تحقیقی به ارزیابی عملکرد دانشکده های علوم انسانی دانشگاه تهران با استفاده از مدل DEA فازی پرداخت که در این تحقیق به رتبه بندی دانشکده ها بر اساس یک مدل DEA فازی و با استفاده از روش پروفایل داده ها و حذف خاصیت جانشینی آنها، پرداخته شد. (شهریاری، ۱۳۸۲). هاشمی و همکاران (۱۳۸۸) با استفاده از تحلیل پوششی داده ها، کارآیی فنی یا زده گروه آموزشی مورد ارزیابی قرار دادند که در دو حالت بازدهی به مقیاس ثابت و بازدهی به مقیاس متغیر محاسبات انجام شده است و نتایج نشان می دهد که از مجموع ۱۱

۱. Antreas

۲. Cost efficiency

۳. Outcome efficiency

واحد مورد بررسی ۶ واحد کارا و ۵ واحد ناکارا شده است و نقاط ضعف و قوت هر یک از گروه‌ها و وضعیت استفاده از منابع نیز بیان شده است.

تحلیل پوششی داده‌ها (DEA)

مدل مورد استفاده در این پژوهش مدل BCC خروجی محور است. علت انتخاب مدل BCC خروجی محور این است که به دانشگاه‌ها مقدار ثابتی از منابع مثل بودجه، دانشجو، کادر علمی و ... داده می‌شود و خروجی تا حد امکان از آنها خواسته می‌شود (مارتین، ۲۰۰۳). از این رو دانشگاه‌ها در تعیین میزان ورودی‌های خود نقش چندانی ندارند ولی خروجی‌هایشان به فعالیت‌ها و نحوه‌ی تخصیص منابع به بخش‌های مختلف بستگی دارد. از این رو برای ارزیابی آنها مدل‌های خروجی محور مناسب‌تر است.

یکی از ویژگی‌های تحلیل پوششی داده‌ها ساختار بازده به مقیاس آن است. بازده به مقیاس می‌تواند ثابت یا متغیر باشد. بازده به مقیاس ثابت به این معناست که افزایش در مقدار ورودی به افزایش خروجی به همان نسبت منجر می‌شود (مهرگان، ۱۳۸۳). مدل‌های بازده به مقیاس ثابت (CCR) زمانی مناسب است که همه‌ی واحد‌ها در مقیاس بهینه عمل کنند. بازده به مقیاس متغیر به این معنی است که افزایش در ورودی‌ها به افزایش نامتناسب در خروجی‌ها منجر می‌شود. در بازده به مقیاس متغیر یک واحد تنها با واحد‌هایی که در حجم مشابه خود فعالیت می‌کنند مقایسه می‌شود؛ در حالی که در بازده به مقیاس ثابت یک واحد ممکن است با واحد‌های بسیار بزرگ‌تر یا کوچک‌تر از خود مقایسه شود. بنابراین تعداد واحد‌های کارا در بازده به مقیاس ثابت کمتر از تعداد واحد‌های کارا در بازده به مقیاس متغیر است.

مدل BCC خروجی محور به صورت زیر است (مهرگان، ۱۳۸۳).

$$\text{Min } Z_0 = \sum_{i=1}^m v_i x_{i0} + w$$

st :

$$\begin{aligned} \sum_{r=1}^s u_r y_{r0} &= 1 \\ -\sum_{r=1}^s u_r y_{rj} + \sum_{i=1}^m v_i x_{ij} + w &\geq 0 \quad j = 1, 2, \dots, n \\ u_r, v_i &\geq \varepsilon \end{aligned}$$

که در آن متغیر‌ها به صورت زیر تعریف می‌شوند:

x_{ij}	میزان ورودی i برای واحد j ام $i=1,\dots,m$
y_{ij}	میزان خروجی i ام برای واحد j ام $i=1,\dots,s$
v_i	وزن داده شده به ورودی i ام
u_r	وزن داده شده به خروجی r ام

کارایی به معنای تلف نکردن منابع است، از نسبت ستانده کل به نهاده کل به دست می آید(امامی مبیدی، ۱۳۷۹). کارایی بیانگر این مفهوم است که یک سازمان به چه خوبی از منابع خود در راستای تولید نسبت به بهترین عملکرد در مقطعی از استفاده کرده است(پرس، ۱۹۹۷). کارایی توانایی تولید خروجی ها یا ارائه خدمات با کمترین سطح منابع مورد نیاز، می باشد(شمن و زو، ۲۰۰۶). تحلیل پوششی داده واحدهای مورد بررسی را به دو گروه کارا و ناکارا تقسیم می کند. واحدهای ناکارا را می توان بر اساس نمره ی ناکارایی شان رتبه بندی کرد ولی این کار برای واحدهای کارا امکان پذیر نیست؛ زیرا نمره ی کارایی آنها برابر یک است. برای رتبه بندی واحدهای کارا روش های زیادی وجود دارد، از قبیل کارایی مقاطع و روش اندرسون-پترسون (AP).

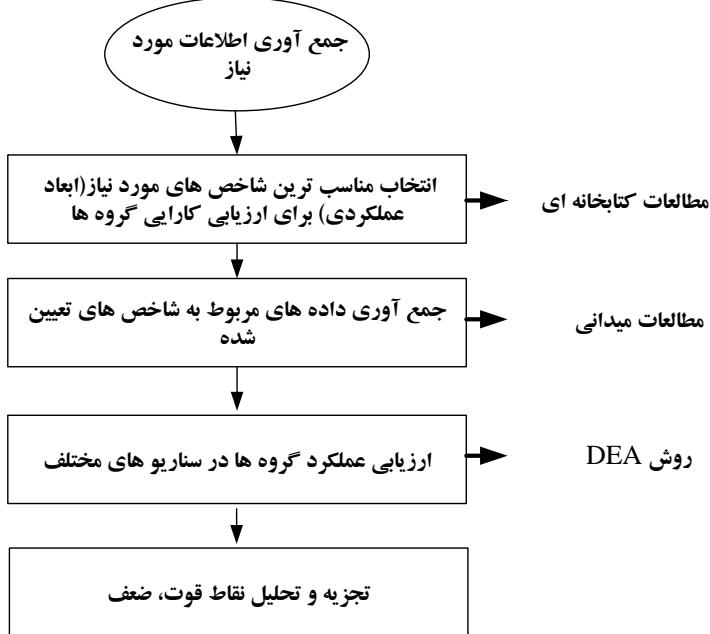
به منظور انتخاب متغیرهای ورودی و خروجی مناسب و مطمئن باید دقت شود. بولین^{۱۸} در سال ۱۹۹۸ بدون درنظر گرفتن ماهیت واحدهای تحت بررسی، رهنمود هایی کلی در انتخاب متغیرهای ورودی و خروجی بدین شرح برشمود:

- باید ارتباط مشخصی بین ورودی ها و خروجی ها برقرار باشد؛ به این صورت که با افزایش یک ورودی، افزایش یک یا چند خروجی قابل انتظار باشد.
- مقادیر تمام متغیرهای ورودی و خروجی در تمام واحدهای تحت بررسی و در هر دوره ی زمانی مثبت باشد.
- متغیرهای ورودی و خروجی منتخب باید از جامعیت کافی برای تبیین عملکرد واحد تحت بررسی برخوردار باشد.
- متغیرهای ورودی و خروجی انتخاب شده باید با نگرش مدیریت در ارزیابی عملکرد واحد ها همخوانی داشته باشد.

- ۵- مقادیر متغیر ها باید به گونه ای کنترل شود که به سادگی قابل دستکاری نباشد.
- ۶- تعداد مجموع ورودی ها و خروجی ها نباید بیش از یک سوم تعداد واحدهای مورد ارزیابی باشد (بولین، ۱۹۹۸).

روش تحقیق

این پژوهش از لحاظ گردآوری داده ها توصیفی- پیمایشی و از لحاظ هدف کاربردی می باشد. به منظور گردآوری داده ها و تجزیه و تحلیل آنها از مطالعات کتابخانه ای و پرسشنامه استفاده شده است. در واقع برای گردآوری اطلاعات در زمینه‌ی مبانی نظری و ادبیات موضوع، از منابع کتابخانه ای، مقالات، کتاب‌ها و اینترنت استفاده شده است. به منظور جمع آوری داده ها و اطلاعات برای تجزیه و تحلیل، از پرسشنامه و مصاحبه استفاده شده است. جامعه آماری پژوهش شامل کارشناسان و اساتید و دانشجویان کارشناسی ارشد و دکترای گروه‌های آموزشی دانشگاه مورد مطالعه می باشد. لازم به ذکر است که اطلاعات مورد نیاز برای ارزیابی عملکرد گروه ها، مربوط به سال های تحصیلی ۱۳۸۶، ۱۳۸۷، ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹ است و تمامی اطلاعات از بخش های اطلاعات و آمار، نظارت و ارزیابی و ارتباط با صنعت دانشگاه مورد مطالعه تهیه شده است. طراحی مدل در این پژوهش به منظور ارزیابی عملکرد و شناسایی و انتخاب مناسب‌ترین طرح های راهبردی برای دانشگاه می باشد. این متدولوژی را می توان به سه فاز اصلی تقسیم کرد. فاز نخست: تعیین مناسب ترین شاخص‌های مورد نیاز برای ارزیابی کارایی گروه ها، فاز دوم: جمع آوری داده ای مربوط به گروه‌های آموزشی و فاز سوم: ارزیابی کارایی ۳۳ گروه دانشگاه مورد مطالعه با استفاده از روشی DEA و تعیین دلایل عدم ناکارا بودن بعضی از گروه‌ها و شکل (۲) چارچوب کلی تحقیق را نشان می دهد که شامل ۳ مرحله می باشد.

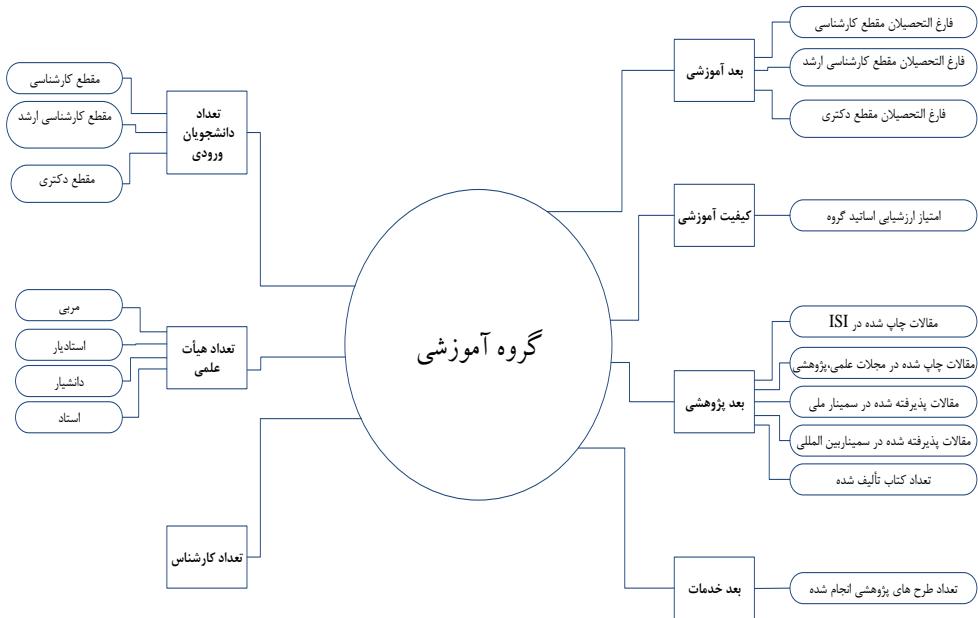
شکل ۲. چارچوب تحقیق

مرحله اول: تعیین و انتخاب مناسب ترین شاخص‌های مورد نیاز برای ارزیابی کارایی گروه‌ها

پس از تعیین هدف ارزیابی، برای ساخت مدل عمومی با توجه به رویکرد مورد نظر ابتدا باید شاخص‌های ارزیابی را تعیین کرد.

بدین منظور با توجه به تحقیقات قبلی که در این حوزه انجام گرفته و وضعیت دانشگاه، ورودی‌ها و خروجی‌های تحلیل پوششی داده‌ها برای ارزیابی گروه‌های آموزشی در قالب شکل (۳) نشان داده شده است.

با توجه به اینکه تعداد واحدهای مورد ارزیابی نباید از سه برابر مجموع ورودی‌ها و خروجی‌ها کمتر باشد، متغیرهای ورودی و خروجی را با ضرایب وزنی از پیش تعیین شده ترکیب کرده تا این طریق تعداد آنها را کاهش داده تا نتایج دقیق تری حاصل شود. ضرایب وزنی مورد استفاده در این پژوهش، از رساله‌های گذشته و پژوهش‌های انجام شده و آینه نامه‌ی ارتقای هیأت علمی استخراج شده که به شرح زیر آمده است (صفائی قادیکلایی، ۱۳۸۷).

شکل ۳. مدل تحقیق

اگر دانشجویان مقطع کارشناسی را با X_1 و دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد را با X_2 و دانشجویان مقطع دکتری را با X_3 نشان دهیم، خواهیم داشت:

$$تعداد دانشجویان ورودی = X_1 + 2X_2 + 4X_3$$

هیأت علمی (۲ = تعداد مری) + (تعداد استادیار) ۴ + (تعداد دانشیار) ۵ + (تعداد استاد) ۰

خدمات (۵ = تعداد سminارهای ملی برگزارشده) + (تعداد طرح های پژوهشی انجام شده) علمی

+ (مقالات سminar بین المللی) (۲ + (مقالات سminar ملی) ۷ + (و علمی، پژوهشی ISI) مقالات بعد پژوهشی) ۲۰ = تالیف کتب (۳)

مرحله دوم: جمع آوری داده ای مربوط به گروه‌های آموزشی

در این تحقیق همانطور که گفته شد اطلاعات سال های ۱۳۸۶، ۱۳۸۷، ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹ از شاخص‌های تعیین شده است تا صحت و درستی اطلاعات از ضریب بالاتری برخوردار باشد که تمامی این اطلاعات از بخش‌های اطلاعات و آمار، نظارت و ارزیابی و ارتباط با صنعت

دانشگاه مورد مطالعه جمع‌آوری شده است. برای همسازی و یکپارچه سازی این شاخص‌ها از فرمول بالا استفاده می‌کنیم، سپس میانگین داده‌های مربوط به چهار سال هر شاخص محاسبه می‌شود که در نهایت ما دارای سه متغیر ورودی (دانشجویان فارغ التحصیل شده علمی گروه و تعداد کارشناس) و چهار متغیر خروجی (تعداد دانشجویان ارزشیابی) و سایر خدمات از گروه (کمیت آموزشی)، فعالیت‌های پژوهشی، کیفیت آموزش (ارزشیابی) و سایر خدمات علمی، هستیم. ورودی‌ها و خروجی‌های نهایی مدل به ترتیب در جدول ۱ و جدول ۲ به شرح زیر آمده است.

جدول ۱. مقادیر نهایی متغیرهای ورودی‌های مدل

	میانگین تعداد کارشناس سال‌های ۸۶ و ۸۷ و ۸۸ و ۸۹	میانگین تعداد هیات علمی سال‌های ۸۶ و ۸۷ و ۸۸ و ۸۹	میانگین تعداد دانشجویان ورودی سال‌های ۸۶ و ۸۷ و ۸۸ و ۸۹	متغیر ورودی گروه آموزشی
۲	۵۶.۷۵	۱۷۸		DMU _۱
۸	۹۸.۲۵	۱۵۶.۷۵		DMU _۲
۱۵	۹۲.۲۵	۱۶۳.۷۵		DMU _۳
۱	۲۹.۷۵	۷۸.۵		DMU _۴
۱	۵۹.۲۵	۹۲.۵		DMU _۵
۵	۸۱.۷۵	۱۴۹.۰		DMU _۶
۱	۲۴.۲۵	۷۴.۷۵		DMU _۷
۱	۲۴.۷۵	۲۸.۲۵		DMU _۸
۳	۵۰	۱۳۷.۲۵		DMU _۹
۱	۴.۵	۲۱.۵		DMU _{۱۰}
۱	۳۰.۵	۴۲.۲۵		DMU _{۱۱}
۱	۳۲.۵	۷۷.۷۵		DMU _{۱۲}
۱	۴۳.۷۵	۱۱۵.۷۵		DMU _{۱۳}
۲	۴۱.۷۵	۱۰۲		DMU _{۱۴}
۱	۱۹.۷۵	۵		DMU _{۱۵}
۲	۵۷	۱۲۱		DMU _{۱۶}
۱	۴۴.۷۵	۱۳۴.۲۵		DMU _{۱۷}
۱	۶۵.۵	۲۰۳.۰		DMU _{۱۸}
۱	۲۶	۹۳.۷۵		DMU _{۱۹}
۲	۷۷.۷۵	۱۳۲.۷۵		DMU _{۲۰}
۱	۳۳.۲۵	۱۱۲		DMU _{۲۱}
۱	۳۶.۷۵	۱۰۶.۲۵		DMU _{۲۲}

۳	۵۷.۲۵	۱۸۲.۲۵	DMU _{۱۱}
۱	۲۴.۷۵	۸۹.۲۵	DMU _{۱۲}
۱	۳۶.۵	۸۵.۲۵	DMU _{۱۳}
۳	۴۴.۲۵	۱۴۹.۷۵	DMU _{۱۴}
۲	۳۷.۲۵	۵۹.۷۵	DMU _{۱۵}
۱	۲۳	۷۰.۷۵	DMU _{۱۶}
۳	۴۹.۵	۱۵۳.۵	DMU _{۱۷}
۳	۵۰	۱۷۸.۵	DMU _{۱۸}
۱	۱۶	۶۲.۵	DMU _{۱۹}
۲	۲۴.۵	۷۷	DMU _{۲۰}
۴	۴۶	۱۶۸	DMU _{۲۱}

جدول ۲. مقادیر نهایی متغیرهای خروجی های مدل

میانگین خروجی بعد خدماتی سال های ۸۶ و ۸۷ و ۸۸	میانگین خروجی بعد پژوهشی سال های ۸۶ و ۸۷ و ۸۸	میانگین نمره ارزشیابی اساتید سال های ۸۶ و ۸۷ و ۸۸	میانگین تعداد فارغ التحصیل سال های ۸۶ و ۸۷ و ۸۸	متغیر خروجی گروه آموزشی
۰.۲۵	۱۶۱	۸۰.۹۷۵	۱۵۴.۷۵	DMU _۱
۲	۶۹۰.۵	۸۹.۱	۱۴۵.۵	DMU _۲
۲.۷۵	۷۳۱.۷۵	۸۹.۰۵	۲۲۸	DMU _۳
۰.۵	۱۴۶.۵	۸۷.۹۷۵	۸۱.۷۵	DMU _۴
۳.۲۵	۳۴۷.۵	۹۰.۸۷۵	۱۳۳.۵	DMU _۵
۰.۲۵	۳۷۵.۲۵	۸۵.۷	۱۳۷.۵	DMU _۶
۲.۷۵	۱۸۸.۵	۸۶.۶۷۵	۶۳	DMU _۷
۱.۲۵	۳۶	۸۰.۵۷۵	۱۲.۲۵	DMU _۸
۳	۱۵۷.۲۵	۸۵.۵۵	۹۹.۷۵	DMU _۹
۲	۸	۸۶.۶۷۵	۱۸.۲۵	DMU _{۱۰}
۱.۷۵	۴۹.۷۵	۸۶.۳۲۵	۳۰.۵	DMU _{۱۱}
۳.۷۵	۱۸۴.۲۵	۸۶.۹۵	۵۵.۷۵	DMU _{۱۲}
*	۷۸.۲۵	۹۰.۹۷۵	۱۲۲.۵	DMU _{۱۳}
*	۱۱۰.۷۵	۹۱.۳۱۲۵	۸۹.۵	DMU _{۱۴}
*	۵۳.۲۵	۸۹.۷۵	*	DMU _{۱۵}
*	۲۶۶.۲۵	۸۹.۸۵	۱۳۸	DMU _{۱۶}
*	۱۸۱.۵	۹۱.۰۵	۱۴۰.۵	DMU _{۱۷}
۱.۲۵	۳۲۷.۲۵	۸۸.۲۲۵	۱۹۶	DMU _{۱۸}
۰.۵	۱۰۹	۸۸.۰۲۵	۱۰۳	DMU _{۱۹}
۴.۲۵	۲۸۸.۲۵	۸۷.۵۵	۱۸۲.۵	DMU _{۲۰}
۰.۲۵	۱۳۱.۰	۸۹.۳۵	۱۲۱.۲۵	DMU _{۲۱}

۱	۸۱.۵	۸۹.۴۷۵	۱۰۵.۲۵	DMU _{۱۱}
۲.۷۵	۲۳۴.۷۵	۸۶.۵	۱۹۳.۷۵	DMU _{۱۱}
۱.۲۵	۵۳.۵	۸۶.۲۵	۱۰۹.۲۵	DMU _{۱۱}
۰	۱۱۲.۲۵	۸۹.۵۲۵	۱۲۷.۵	DMU _{۱۱}
۰	۲۱۶	۸۸.۷۲۵	۱۷۴.۵	DMU _{۱۱}
۰	۵.۵	۸۷.۲۲۵	۲۱.۲۵	DMU _{۱۱}
۰	۱۸.۷۵	۹۰.۱۲۵	۸۰.۵	DMU _{۱۱}
۲	۳۳۷.۵	۸۸.۹۲۵	۱۶۴.۷۵	DMU _{۱۱}
۲	۳۶۳.۷۵	۸۸.۲۵	۱۷۷.۵	DMU _{۱۱}
۰	۱۱۷.۷۵	۸۹.۶۵	۵۵	DMU _{۱۱}
۰	۲۶۴.۵	۸۷.۶۶۲۵	۱۱۳.۲۵	DMU _{۱۱}
۰.۲۵	۲۵۰	۸۹.۴۲۵	۱۰۹.۲۵	DMU _{۱۱}

مرحله سوم: ارزیابی کارایی گروه‌های آموزشی دانشگاه مورد مطالعه

در این مرحله با توجه ورودی‌ها و خروجی‌های نهایی محاسبه شده در مرحله قبل، با استفاده از نرم افزار DEA Solver، کارایی نسیی گروه‌های آموزشی، گروه‌های مرجع و اولویت‌بندی آنها با توجه معیارهای تعیین شده در سناریوهای مختلف محاسبه شده است.

یافته‌ها

برای تحلیل داده‌های این تحقیق، ۹ سناریو طراحی شده است که یافته‌های تجزیه و تحلیل این سناریوها به شرح زیر می‌باشد.

طرح اول - تمام واحد‌ها با درنظر گرفتن تمام متغیرهای ورودی و خروجی ارزیابی شده‌اند که نتیجه آن در جدول زیر آمده است.

جدول ۳. رتبه‌بندی واحد‌ها در چهار بعد اصلی پژوهش

واحدهای تصمیم گیری	نمودار کارایی	واحدهای مرجع	A-P	رتبه‌بندی گروه‌ها
DMU _۱	۰/۹۵۱۲	۳	۱/۹۵۱۲	۳۰
DMU _۷	۱	۲	۱/۳۱۲	۱
DMU _{۱۱}	۱	۳	۱/۳۰۲	۲
DMU _{۱۱}	۰/۹۷۴۴	۵	۰/۹۷۴۴	۲۷
DMU _۵	۱	۵	۱/۲۶۸	۳
DMU _۷	۰/۹۴۰۴	۳	۰/۹۴۰۴	۳۲
DMU _۷	۱	۷	۱/۱۵۴	۸

۳۳	/۹۰۷۴ .	۵	/۹۰۷۴ .	DMU _۸
۳۱	/۹۵۰۸ .	۵	/۹۵۰۸ .	DMU _۹
۱۹	۱/۰۲۴	۱۰	۱	DMU _{۱۰}
۲۸	/۹۶۷۸ .	۵	/۹۶۷۸ .	DMU _{۱۱}
۵	۱/۲۴۵	۱۲	۱	DMU _{۱۲}
۲۳	/۹۹۶۷ .	۵	/۹۹۶۷ .	DMU _{۱۳}
۲۰	۱/۰۲۳	۱۴	۱	DMU _{۱۴}
۲۲	۱/۰۰۱	۱۵	۱	DMU _{۱۵}
۲۵	/۹۸۵۳ .	۳	/۹۸۵۳ .	DMU _{۱۶}
۱۵	۱/۰۵۶	۱۷	۱	DMU _{۱۷}
۹	۱/۱۵۲	۱۸	۱	DMU _{۱۸}
۱۲	۱/۰۸۶	۱۹	۱	DMU _{۱۹}
۴	۱/۲۷۷	۲۰	۱	DMU _{۲۰}
۱۱	۱/۰۸۹	۲۱	۱	DMU _{۲۱}
۲۴	/۹۹۰۳ .	۵	/۹۹۰۳ .	DMU _{۲۲}
۶	۱/۲۴۳	۲۳	۱	DMU _{۲۳}
۷	۱/۲۱۴	۲۴	۱	DMU _{۲۴}
۱۰	۱/۱۱۴	۲۵	۱	DMU _{۲۵}
۲۱	۱/۰۱۲	۲۶	۱	DMU _{۲۶}
۲۹	/۹۶۲۸ .	۱۴	/۹۶۲۸ .	DMU _{۲۷}
۱۳	۱/۰۷۶	۲۸	۱	DMU _{۲۸}
۱۷	۱/۰۴۷	۲۹	۱	DMU _{۲۹}
۱۸	۱/۰۲۸	۳۰	۱	DMU _{۳۰}
۱۴	۱/۰۶۱	۳۱	۱	DMU _{۳۱}
۱۶	۱/۰۴۹	۳۲	۱	DMU _{۳۲}
۲۶	/۹۸۵۰ .	۵	/۹۸۵۰ .	DMU _{۳۳}

با توجه به جدول بالا گروه آموزشی DMU_۶ کارا ترین واحد شناسایی شده و رتبه‌ی یک را به خود اختصاص داده است و پس از آن گروه‌های آموزشی دیگر به ترتیب رتبه‌بندی شده است.

طرح دوم - در این سناریو گروههای آموزشی (واحدهای تصمیم گیری) از بعد کمیت آموزشی ارزیابی می‌شوند. لذا این مدل دارای سه متغیر ورودی (تعداد دانشجویان و هیأت علمی، تعداد کارشناس) و یک متغیر خروجی (تعداد دانشجویان فارغ التحصیل شده) است.

همانطور که در جدول(۴)، نشان داده شده، گروه DMU_۶ کاراترین واحد شناسایی شده است.

طرح سوم - واحدهای مورد بررسی تنها از نظر کیفیت آموزشی مورد ارزیابی قرار گرفته اند. نمره کارایی واحد ها و رتبه‌بندی کامل آنها در جدول شماره (۴)، آمده است.

طرح چهارم: در این سناریو گروههای آموزشی (واحدهای تصمیم گیری) از بعد خدمات آموزشی ارزیابی می‌شوند. این مدل دارای سه متغیر ورودی (تعداد دانشجویان و هیأت علمی، تعداد کارشناس) و یک متغیر خروجی (تعداد طرح های پژوهشی انجام شده) است.

کارایی نسی و رتبه گروههای آموزشی در جدول(۴) نشان داده شده است.

طرح پنجم - در این طرح واحدهای مورد نظر را تنها در بعد پژوهشی مورد بررسی قرار می‌دهیم. متغیرهای ورودی ما در این طرح عبارتند از تعداد دانشجویان و تعداد هیأت علمی و تعداد کارشناس، متغیرهای خروجی ما ریز فاکتورهای بعد پژوهشی هستند که عبارتند از:

۱- تعداد مقالات چاپ شده در مجلات علمی، پژوهشی و ISI؛

۲- تعداد مقالات پذیرفته شده در سمینارهای ملی؛

۳- تعداد مقالات پذیرفته شده در سمینارهای بین المللی؛

۴- تعداد کتب چاپ شده؛

بنابراین، مدل ما در این طرح دارای سه متغیر ورودی و چهار متغیر خروجی است. نتایج حل مدل در جدول (۴) نشان داده شده است.

در این سناریو بین واحدهای کارا، گروه آموزشی DMU_۶ به عنوان کاراترین واحد شناسایی شده است و پس از آن گروههای DMU_۶ و DMU_۵ به ترتیب رتبه های دوم و سوم را کسب کرده اند.

طرح ششم: در این سناریو کارایی گروههای آموزشی بدون در نظر گرفتن بعد پژوهشی ارزیابی شده است که نتایج آن در جدول(۵)، نشان داده شده است.

طرح هفتم: در این سناریو کارایی گروه‌های آموزشی بدون در نظر گرفتن بعد کمیت آموزشی ارزیابی شده است که نتایج آن در جدول(۵)، نشان داده شده است.

طرح هشتم: در این سناریو کارایی گروه‌های آموزشی بدون در نظر گرفتن بعد کیفیت آموزشی (ارزشیابی) ارزیابی شده است که نتایج آن در جدول(۵) نشان داده شده است.

طرح نهم: در این سناریو کارایی گروه‌های آموزشی بدون در نظر گرفتن بعد خدمات ارزیابی شده است. با توجه به نتایج جدول (۵)، گروه آموزشی DMU_۲ کاراترین واحد شناسایی شده است.

جدول ۴. رتبه‌بندی گروه‌های آموزشی بر اساس طرح‌ها

واحدهای تصمیم گیری	طرح دوم	طرح سوم	طرح چهارم	طرح پنجم
رتبه‌بندی گروه ۵	نمره کارایی	رتبه‌بندی گروه ۳	نمره کارایی	رتبه‌بندی گروه ۵
DMU _۱	۰/۸۲۲۶	۰/۹۳۹۱	۰/۰۶۴۱	۰/۴۳۵۰
DMU _۷	۰/۷۰۸۰	۰/۹۷۳۲	۰/۴۷۰۵	۱
DMU _۷	۱	۰/۹۷۲۶	۱۳	۱
DMU _۴	۰/۷۴۴۵	۰/۹۷۱۹	۰/۱۳۴۷	۰/۶۸۶۲
DMU _۵	۱	۰/۹۹۹۳	۰/۸۶۶۶	۱
DMU _۱	۰/۷۰۵۲	۰/۹۳۶۱	۰/۰۵۸۸	۰/۶۹۰۴
DMU _۷	۰/۶۵۱۰	۰/۹۶۰۸	۰/۸۵۰۲	۱
DMU _۸	۰/۴۱۰۸	۰/۸۹۵۳	۰/۵۶۵۶	۰/۳۲۳۷
DMU _۹	۰/۰۸۶۰	۰/۹۳۴۴	۰/۷۶۰۷	۰/۴۱۵۱
DMU _{۱۰}	۱	۰/۹۰۹۱	۲۵	۰/۸۲۲۶
DMU _{۱۱}	۰/۵۶۸	۰/۹۹۶۶	۰/۶۶۱۴	۰/۲۸۲۴
DMU _{۱۲}	۰/۴۸۸۱	۰/۳۱	۱	۰/۳۴۵۰
DMU _{۱۳}	۰/۸۴۹۰	۰/۹۸۲۴	۰/۰۱۳۴	۰/۷۱۷۸
DMU _{۱۴}	۰/۶۲۹۰	۰/۲۷	۰/۰۴۱۵	۰/۶۴۴۴
DMU _{۱۵}	۰/۱۸۴۵۵	۰/۹۶۳۶	۰/۰۹۲۷	۰/۹۴۱۷
DMU _{۱۶}	۰/۹۴۳۰	۰/۹۷۴۵	۰/۰۲۱۳	۰/۸۰۹۳
DMU _{۱۷}	۰/۱	۰/۹۵۶۴	۰/۰۰۱۵	۰/۷۲۶۹
DMU _{۱۸}	۰/۹۲۰۸	۰/۹۸۴۰	۰/۱۰۲۰	۰/۵۷۳۲
DMU _{۱۹}	۱	۰/۹۸۳۱	۰/۱۲۵۳	۰/۳۳۲۲
DMU _{۲۰}	۰/۹۰۶۶	۰/۹۴۴۸	۲۸	۰/۵۸۳۲

۳۱	۰/۲۸۰۴	۲۶	۰/۰۴۲۴	۲۷	۰/۹۵۵۷	۲۱	۰/۸۰۰۸	DMU _{۱۱}
۲۳	۰/۴۵۹۷	۱۲	۰/۳۲۱۴	۷	۰/۹۸۰۶	۴	۱	DMU _{۱۱}
۲۰	۰/۶۰۰۱	۸	۰/۶۵۴۲	۲۰	۰/۹۶۹۴	۰	۱	DMU _{۱۱}
۳۳	۰/۰۲۲۸	۱۳	۰/۲۲۴۰	۲۳	۰/۹۶۲۸	۷	۱	DMU _{۱۱}
۳۲	۰/۱۰۶۵	۲۵	۰/۰۲۴۵	۳	۱	۱۰	۱	DMU _{۱۱}
۱۰	۰/۸۹۴۹	۳۱	۰/۰۱۲۵	۱۹	۰/۹۷۱۳	۳۳	۰/۲۵۳۵	DMU _{۱۱}
۸	۰/۹۷۰۴	۲۳	۰/۰۲۲۴	۲۱	۰/۹۶۳۹	۱۶	۰/۸۸۱۷	DMU _{۱۱}
۵	۱	۲۹	۰/۰۱۳۷	۴	۱	۱۴	۰/۹۲۲۵	DMU _{۱۱}
۱۹	۰/۶۳۹۰	۲۴	۰/۰۲۴۵	۱۱	۰/۹۷۶۷	۱۱	۰/۹۶۹۸	DMU _{۱۱}
۲۴	۰/۴۳۵۰	۲۸	۰/۰۱۴۵	۳۰	۰/۹۳۹۱	۲۲	۰/۷۹۶۵	DMU _{۱۱}
۶	۱	۲۲	۰/۰۳۲۵	۱۴	۰/۹۷۳۲	۸	۱	DMU _{۱۱}
۷	۱	۱۸	۰/۰۶۵۵	۱۶	۰/۹۷۲۶	۲۸	۰/۷۱۶۹	DMU _{۱۱}
۱۶	۰/۶۸۶۲	۲۲	۰/۰۱۲۴	۱۸	۰/۹۷۱۹	۲۰	۰/۸۳۲۶	DMU _{۱۱}

جدول ۵. رتبه‌بندی گروه‌ها آموزشی بر اساس طرح‌ها

طرح نهم	طرح هشتم	طرح هفتم	طرح هشتم	واحدهای تصمیم گیری				
رتبه‌بندی گروه ۹	نمره کارایی	رتبه‌بندی گروه ۹	نمره کارایی	رتبه‌بندی گروه ۹	نمره کارایی	رتبه‌بندی گروه ۹	نمره کارایی	
۲۹	۰/۹۵۱۲	۲۶	۰/۰۸۳۲۶	۳۲	۰/۹۳۹۶	۳۰	۰/۹۵۱۲	DMU _۱
۱	۱	۲	۱	۱	۱	۳	۱	DMU _۱
۲	۱	۱	۱	۲	۱	۱	۱	DMU _۱
۲۶	۰/۹۷۴۴	۲۳	۰/۰۸۶۸۱	۲۴	۰/۹۷۴۴	۲۶	۰/۹۷۴۴	DMU _۱
۳	۱	۳	۱	۳	۱	۲	۱	DMU _۱
۳۱	۰/۹۴۰۴	۲۹	۰/۰۷۹۳۶	۳۰	۰/۹۴۰۴	۳۱	۰/۹۴۰۴	DMU _۱
۷	۱	۶	۱	۰	۱	۶	۱	DMU _۱
۳۳	۰/۰۸۹۰۳	۲۱	۰/۰۶۰۲۹	۳۳	۰/۰۹۰۷۵	۳۳	۰/۰۸۹۰۳	DMU _۱
۳۲	۰/۰۹۳۴۴	۲۷	۰/۰۸۲۳۹	۲۹	۰/۰۹۰۰۸	۳۲	۰/۰۹۳۴۴	DMU _۱
۲۷	۰/۰۹۶۳۴	۵	۱	۶	۱	۲۷	۰/۰۹۶۳۴	DMU _۱
۲۱	۰/۰۹۹۶۷	۲۴	۰/۰۸۴۹۰	۱۴	۰/۰۹۹۶۷	۲۱	۰/۰۹۹۶۷	DMU _۱
۸	۱	۳۲	۰/۰۶۳۰۱	۴	۱	۰	۱	DMU _{۱۱}
۲۲	۰/۰۹۸۵۳	۲۱	۰/۰۸۷۷۸	۱۹	۰/۰۹۸۵۳	۲۲	۰/۰۹۸۵۳	DMU _{۱۱}
۱۴	۱	۱۹	۰/۰۹۴۸۶	۸	۱	۹	۱	DMU _{۱۱}
۱۰	۱	۱۰	۱	۲۵	۰/۰۹۷۰۳	۱۰	۱	DMU _{۱۱}
۱۳	۱	۱۱	۱	۲۱	۰/۰۹۷۷۶	۱۱	۱	DMU _{۱۱}
۱۲	۱	۱۳	۱	۹	۱	۱۷	۱	DMU _{۱۱}

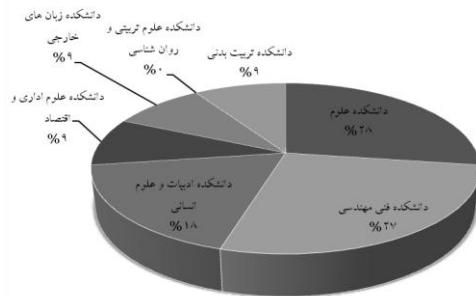
ϵ	1	18	$\epsilon/9740$	18	$\epsilon/9804$	7	1	$DMU_{\epsilon\lambda}$
24	$\epsilon/9831$	28	$\epsilon/8213$	16	$\epsilon/9884$	24	$\epsilon/9831$	$DMU_{\epsilon\lambda}$
5	1	4	1	28	$\epsilon/9013$	4	1	$DMU_{\epsilon\tau}$
11	1	7	1	26	$\epsilon/9750$	8	1	$DMU_{\epsilon\tau_1}$
9	1	8	1	17	$\epsilon/9806$	12	1	$DMU_{\epsilon\tau_2}$
7	1	9	1	22	$\epsilon/9748$	13	1	$DMU_{\epsilon\tau_3}$
28	$\epsilon/9728$	33	$\epsilon/2442$	27	$\epsilon/9728$	28	$\epsilon/9728$	$DMU_{\epsilon\tau_4}$
10	1	20	$\epsilon/8817$	10	1	14	1	$DMU_{\epsilon\tau_5}$
20	$\epsilon/9997$	17	$\epsilon/9938$	10	$\epsilon/9898$	20	$\epsilon/9997$	$DMU_{\epsilon\tau_6}$
19	1	10	1	13	$\epsilon/9950$	19	1	$DMU_{\epsilon\tau_7}$
18	1	12	1	11	1	16	1	$DMU_{\epsilon\tau_8}$
23	$\epsilon/9800$	30	$\epsilon/6763$	20	$\epsilon/9800$	23	$\epsilon/9800$	$DMU_{\epsilon\tau_9}$
30	$\epsilon/9012$	25	$\epsilon/8326$	21	$\epsilon/9396$	29	$\epsilon/9012$	$DMU_{\epsilon\tau_10}$
17	1	16	1	12	1	18	1	$DMU_{\epsilon\tau_11}$
16	1	14	1	7	1	10	1	$DMU_{\epsilon\tau_12}$
20	$\epsilon/9744$	22	$\epsilon/8781$	23	$\epsilon/9744$	20	$\epsilon/9744$	$DMU_{\epsilon\tau_13}$

با توجه به نتایج بدست آمده ، تأثیر انواع مختلف خروجی ها بر کارایی نسبی گروههای آموزشی دانشگاه مورد مطالعه بر اساس طرح های مختلف در جدول (۶) به طور خلاصه نشان داده شده است..در کلیه طرح ها متغیر های ورودی ثابت است اما تعداد متغیرهای خروجی متفاوت می باشد. براساس هریک از طرح های ذکر شده، گروههای ناکارا از نرم افزار مورد نظر مشخص شده است.

جدول ۶. نتایج سناریوهای مختلف براساس مدل تحلیل پوششی داده ها

متغیرهای خروجی				متغیرهای ورودی			گروههای آموزشی ناکارا	طرح ها
بعد نخست	بعد ثانی	نموده از دشمنی اساتید	تعداد دانشجویان	تعداد کارشناس	تعداد پیشگویان	تعداد ورودی		
*	*	*	*	*	*	*	.DMU_۹ .DMU_۸ .DMU_۷ .DMU_۶ .DMU_۵ .DMU_۴ .DMU_۳ .DMU_۲ .DMU_۱ .DMU_۰	اول
			*	*	*	*	.DMU_۸ .DMU_۷ .DMU_۶ .DMU_۵ .DMU_۴ .DMU_۳ .DMU_۲ .DMU_۱ .DMU_۰ .DMU_۹ .DMU_۸ .DMU_۷ .DMU_۶ .DMU_۵ .DMU_۴ .DMU_۳ .DMU_۲ .DMU_۱ .DMU_۰	دوم

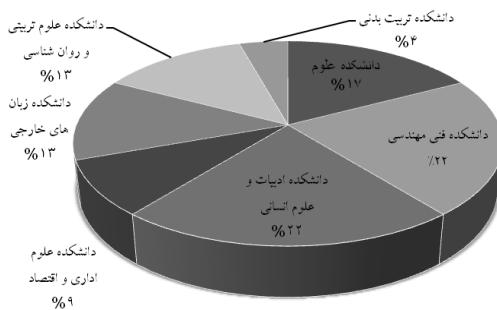
طرح اول شامل چهار متغیر خروجی است که عبارتند از کمیت آموزشی، کیفیت آموزشی، پژوهشی، خدماتی. در این وضعیت گروههای آموزشی ناکارا می توانند از طریق مقایسه ی خروجی های خود با واحدهای کارا و مرجع، تصمیم گیری مطلوبی در خصوص افزایش و بهبود آنها اتخاذ کنند. در تقسیم بندی کلی، درصد سهم هر دانشکده از گروههای آموزشی ناکارا به صورت زیر می باشد.

شکل ۴. درصد سهم هر دانشکده از گروه‌های آموزشی ناکارا

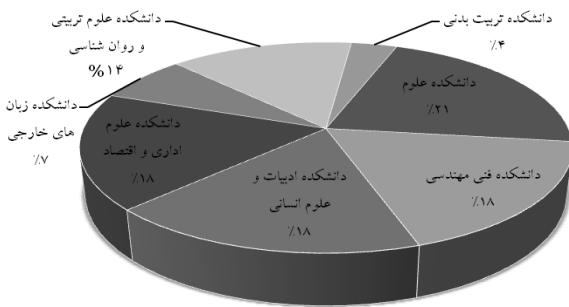
همانطور که در نمودار بالا نشان داده شده است، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی تنها دانشکده‌ای است که تمام گروه‌های آن در طرح اول کارا می‌باشد.

طرح دوم شامل متغیر خروجی کمیت آموزشی می‌باشد که برای بهبود گروه‌های آموزشی ناکارا باید مکانیزمی برای تشویق دانشجویان و ایجاد انگیزه در آنها برای فارغ التحصیل شدن در دوره‌های تعیین شده طراحی کنند. در تقسیم بندی کلی، درصد سهم هر دانشکده از گروه‌های آموزشی ناکارا به صورت زیر می‌باشد.

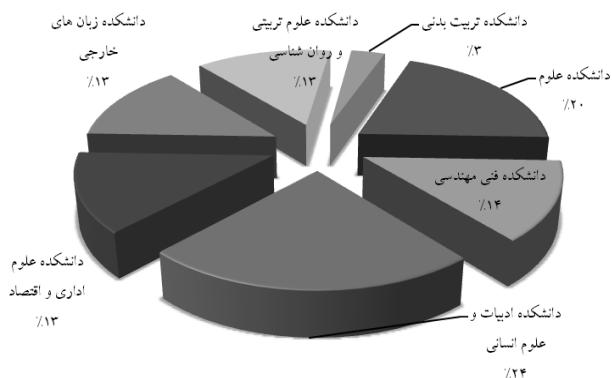
شکل ۵. درصد سهم هر دانشکده از گروه‌های آموزشی ناکارا

طرح سوم شامل متغیر خروجی کیفیت آموزشی (ارزشیابی) می‌باشد که برای بهبود گروه‌های آموزشی ناکارا باید دوره‌هایی را برای توجیه اساتید برگزار شود تا نظرات و بازخوردهای دانشجویان به آنها انتقال داده شود. در تقسیم بندی کلی، درصد سهم هر دانشکده از گروه‌های آموزشی ناکارا به صورت زیر می‌باشد.

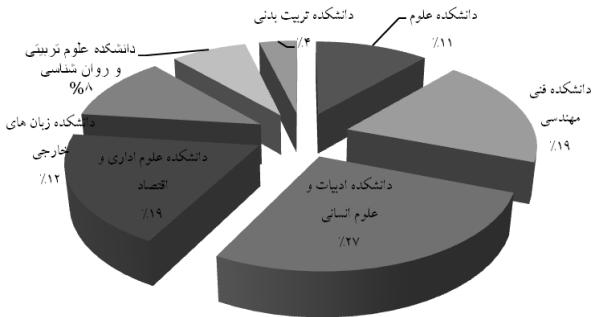
شکل ۵. درصد سهم هر دانشکده از گروههای آموزشی ناکارا

طرح چهارم شامل متغیر خروجی خدماتی می باشد که برای بهبود این گروههای آموزشی ناکارا باید کتابچه هایی از توانمندی های دانشگاه و نیازها و مشکلات صنعت بیان شود تا هم دانشگاه و هم صنعت از یکدیگر شناخت بهتری پیدا کنند. در تقسیم بندی کلی، درصد سهم هر دانشکده از گروههای آموزشی ناکارا به صورت زیر می باشد.

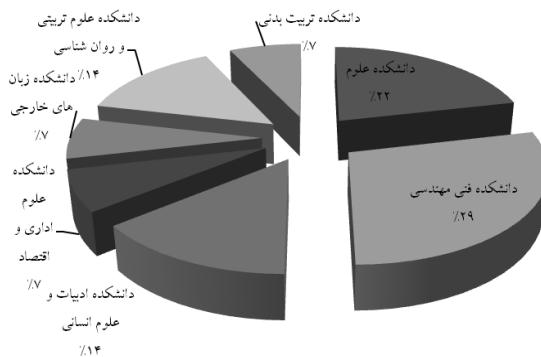
شکل ۶. درصد سهم هر دانشکده از گروههای آموزشی ناکارا

طرح پنجم شامل متغیر خروجی پژوهشی می باشد که برای بهبود این گروههای آموزشی ناکارا باید سمینارهایی برای اشنایی استادی و دانشجویان با ساختار مقاله نویسی برگزار شود تا متخصصین این حوزه بتوانند تجربیات خود را در اختیار دیگر همکاران خود قرار دهند. در تقسیم بندی کلی، درصد سهم هر دانشکده از گروههای آموزشی ناکارا به صورت زیر می باشد.

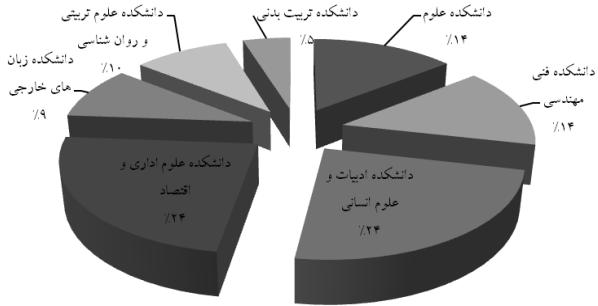
شکل ۷. درصد سهم هر دانشکده از گروه‌های آموزشی ناکارا

طرح ششم شامل سه متغیر خروجی است که عبارتند از کمیت آموزشی، کیفیت آموزشی، خدماتی. در واقع در این طرح بدون در نظر گرفتن بعد پژوهشی، گروه‌ها ارزیابی شده اند که می‌توان نتایج را با طرح اول یعنی حالت کلی مقایسه کرد و تاثیر بعد پژوهشی در رتبه‌بندی و کارایی واحدها را مشخص کرد. در تقسیم سهم هر دانشکده از گروه‌های آموزشی ناکارا به صورت زیر می‌باشد.

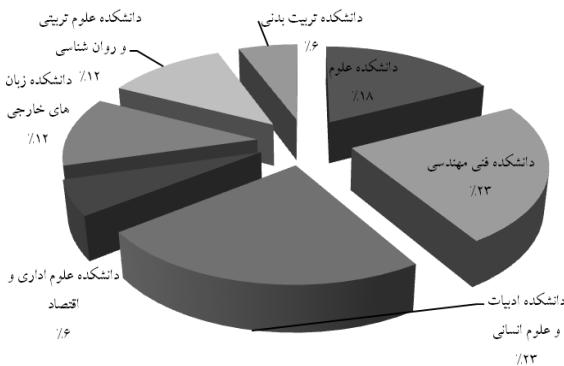
شکل ۸. درصد سهم هر دانشکده از گروه‌های آموزشی ناکارا

طرح هفتم شامل سه متغیر خروجی است که عبارتند از کیفیت آموزشی، پژوهشی، خدماتی. در واقع در این طرح بدون در نظر گرفتن بعد کمیت آموزشی، گروه‌ها ارزیابی شده اند که می‌توان نتایج را با طرح اول یعنی حالت کلی مقایسه کرد و تاثیر کمیت آموزشی در رتبه‌بندی و کارایی واحدها را مشخص کرد. در تقسیم سهم هر دانشکده از گروه‌های آموزشی ناکارا به صورت زیر می‌باشد.

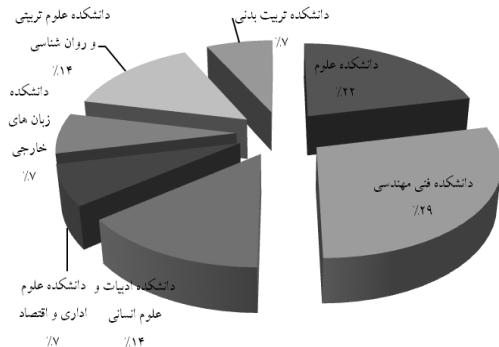
شکل ۹. درصد سهم هر دانشکده از گروههای آموزشی ناکارا

طرح هشتم شامل سه متغیر خروجی است که عبارتند از کمیت آموزشی، پژوهشی، خدماتی. در واقع در این طرح بدون در نظر گرفتن بعد کیفیت آموزشی، گروهها ارزیابی شده اند که می توان نتایج را با طرح اول یعنی حالت کلی مقایسه کرد و تأثیر کیفیت آموزشی در رتبه بندی و کارایی واحدها را مشخص کرد. در تقسیم بندی کلی، درصد سهم هر دانشکده از گروههای آموزشی ناکارا به صورت زیر می باشد.

شکل ۱۰. درصد سهم هر دانشکده از گروههای آموزشی ناکارا

طرح نهم شامل سه متغیر خروجی است که عبارتند از کمیت آموزشی، کیفیت آموزشی، پژوهشی. در واقع در این طرح بدون در نظر گرفتن بعد کیفیت آموزشی، گروهها ارزیابی شده اند که می توان نتایج را با طرح اول یعنی حالت کلی مقایسه کرد و تأثیر کیفیت آموزشی در رتبه بندی و کارایی واحدها را مشخص کرد. در تقسیم بندی کلی، درصد سهم هر دانشکده از گروههای آموزشی ناکارا به صورت زیر می باشد.

شکل ۱۱. درصد سهم هر دانشکده از گروه‌های آموزشی ناکارا

۶-بحث و نتیجه گیری

در این تحقیق تأثیر انواع مختلف خروجی‌ها بر کارایی نسیی گروه‌های آموزشی دانشگاه مورد بررسی قرار گرفت و بر اساس سناریو های مختلف گروه‌های آموزشی مورد بررسی قرار گرفتند به طوری که در هر سناریو به صورت جداگانه گروه‌های آموزشی از نظر کارایی مورد ارزیابی قرار گرفتند و اولویت بندی شدند. مدل ارائه شده در مقاله، این توانایی را دارد که تشخیص دهد در کدام قسمت باید واحدهای با بهره وری کم، بهره وری خود را چگونه افزایش دهند. میزان بهره وری تک تک آنها را بررسی کرده و ابزار بهتر تصمیم گیری، سیاست گذاری و برنامه ریزی جامع در سطح این گروه‌ها فراهم شود و پیش‌بینی‌های لازم برای رفع کمبودها و نیازها در برنامه‌های آموزشی، پژوهشی و خدمات تخصصی فراهم شود و با مقایسه وضعیت هر گروه با گروه دیگر، به ایجاد رقابت سالم پرداخته شود که در نهایت به بهبود کیفیت در زمینه‌های مختلف مثل اعضای هیأت علمی، دانش آموختگان و کمک به رشد گروه‌های آموزشی و کاربردی کردن این رشتہ در سطح جامعه منجر خواهد شد بهبود و ارتقای بهره وری، به تلاش برنامه ریزی شده همه جانبی نیاز دارد. بدین منظور با توجه به نقاط ضعف گروه‌های دارای عملکرد پایین، مدیران باید تصمیمات درست و مناسب را تدوین کنند. در مقایسه نتایج این تحقیق با دیگر تحقیقات انجام شده در این زمینه می‌توان به تحقیق آذر و ترکاشوند(۱۳۸۴) که به رتبه بندی کارایی گروه‌های آموزشی، نقاط ضعف و قوت هر یک از گروه‌ها و وضعیت استفاده بهینه از منابع در دسترس در سطح دانشکده علوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس پرداختند و همچنین به تحقیق خدایاری و همکاران(۱۳۸۷) که با استفاده از

مدل DEA، به رتبه‌بندی دانشکده‌ها و گروه آموزشی تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه آزاد اسلامی پرداختند و همینطور به تحقیق رضایی (۱۳۷۹) که کارایی دانشکده‌های دانشگاه علم و صنعت ایران را مورد ارزیابی قرارداد مقایسه کرد به طوری که گستردگی انجام تحقیق حاضر در سطح کل گروه‌های آموزشی یک دانشگاه بوده است و همچنین مقایسه وضعیت گروه‌های مختلف بر اساس شاخص‌های تعیین شده و سناریوهای ۹ گانه اشاره کرد که می‌تواند نقاط قوت و ضعف گروه‌ها را در شاخص‌های مختلف به طور دقیق تری بررسی کند. از این رو احتمال می‌رود که در بحث آسیب‌شناسی یا خود ارزیابی دانشگاه از وضعیت نقاط قوت و ضعف خود نتایج این تحقیق در مقایسه با دیگر تحقیقات، بهتر بتواند مفید واقع شود. تحقیق مورد نظر علاوه بر نقاط قوت دارای محدودیت‌ها و نقاط ضعفی نیز می‌باشد که عبارتند از: ۱- عدم وجود یک بانک اطلاعاتی جامع به منظور دسترسی دقیق محقق به اطلاعات مورد نیاز؛ ۲- با توجه به اینکه یکی از معیارهای مورد بررسی در تحقیق مورد نظر تعداد دانشجو بوده است، سنجش این معیار براساس دانشجویانی می‌باشد که از طریق کنکور سراسری جذب دانشگاه شده‌اند؛ ۳- در مرحله ارزیابی عملکرد گروه‌های آموزشی، بعضی از گروه‌های آموزشی که تازه تأسیس بودند مورد ارزیابی قرار نگرفته‌اند زیرا اطلاعاتی در مورد معیارهای تعریف شده در تحقیق برای این گروه‌ها وجود ندارد مثل گروه مهندسی نانو تکنولوژی، مهندسی بیوتکنولوژی، مهندسی مکانیک، نقشه برداری، راه آهن و زبان‌شناسی به خاطر اینکه تازه تأسیس بودند از فرایند ارزیابی عملکرد حذف شدند؛ ۴- به منظور ارزیابی عملکرد گروه‌های آموزشی معیارهای زیادی در ابتدا تعریف شده‌اند اما با توجه به اینکه اطلاعات در مورد معیارهای مورد نظر به تفکیک برای هریک از گروه‌ها وجود ندارد، این معیارها از فرآیند ارزیابی حذف شده‌اند. یکی از این معیارها بودجه آموزشی می‌باشد که به تفکیک برای هر یک از گروه‌های آموزشی تعریف نشده است و تنها برای دانشکده‌های دانشگاه مشخص شده است، معیارهای دیگری که در مرحله ارزیابی عملکرد حذف شده‌اند عبارتند از: الف- تعداد فارغ التحصیلانی که در مقاطع بالاتر پذیرفته می‌شوند ب- تعداد کنفرانس‌های ملی و بین‌المللی ای که داخل دانشگاه برگزار شده . ۵- به دلیل حساسیت دانشگاه مورد مطالعه به اطلاعات تحقیق، امکان اینکه نام گروه‌های آموزشی و دانشگاه در تحقیق ذکر شود وجود نداشته است اگرچه این کار می‌توانست باعث ملموس‌تر شدن نتایج شود.

پیشنهاد های اجرایی تحقیق با توجه به نتایج به دست آمده عبارت است از:

۱- ریشه یابی علل ناکارایی گروه‌های آموزشی ناکارا؛ ۲- تجزیه و تحلیل گروه‌های آموزشی کارا از نظر مدیریتی و فرایندها به منظور تدوین برنامه‌هایی جهت بهبود عملکرد گروه‌های آموزشی ناکارا؛ ۳- طراحی سیستم جامع و یکپارچه گزارش‌گیری از داده‌های آموزشی به عنوان ابزاری برای فرآیند ارزیابی عملکرد؛ ۴- برای ارزیابی دقیق تر عملکرد گروه‌های آموزشی، افزایش تعداد ستانده و ورودی ها باعث می شود که نقاط قوت و ضعف در هر کدام از گروه ها بهتر تشخیص داده شود.

پیشنهاداتی که برای توسعه مدل مورد نظر برای تحقیقات آینده می توان بیان کرد عبارتند از ۱- در مرحله ارزیابی عملکرد به منظور افزایش جامعیت و قابلیت اطمینان پژوهش بهتر است از مدل های مختلف ارزیابی عملکرد مانند مدل تعالی سازمانی و مدل کارت امتیازی متوازن نیز به همراه مدل تحلیل پوششی داده ها استفاده شود-۲- با توجه به اینکه که قضاوت های انسانی ماهیتی فازی دارند استفاده از اعداد فازی ترجیح بیشتری نسبت به اعداد قطعی دارند بدین منظور بهتر است تحقیقات بعدی در محیط فازی انجام شود-۳- به منظور از بین بردن نقاط ضعف گروه‌های ناکارا از مدل های کیفی و استراتژیکی استفاده شود.

فهرست منابع:

- امامی میدی، ع (۱۳۷۹). "اصول اندازه گیری کارایی و بهره وری (علمی -کاربردی)", تهران، انتشارات مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی.
- آذر، عادل؛ ترکاشوند علیرضا (۱۳۸۵). "ارزیابی عملکرد آموزشی و پژوهشی با استفاده از مدل تحلیل پوششی داده ها: گروههای آموزشی دانشکده علوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس"، *فصلنامه مدرس علوم انسانی*. شماره ۱ ، دوره ۱۰، صص ۱-۲۳.
- آذر، عادل؛ خسروانی، فرزانه؛ جلالی، رضا؛ دهدشتی، عادل (۱۳۹۰). "تدوین چرخه عمر دانشگاه-رویکرد فازی"، *فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی* ، شماره ۵۹ ، صص ۱-۲۵.
- خدایاری، عباس و همکاران (۱۳۸۸)، "کاربرد روش تحلیل پوششی داده ها برای تعیین بهره وری و رتبه بندی دانشکده و گروههای آموزشی تربیت بدنه و علوم ورزشی"، *نشریه مدیریت ورزشی* ، شماره ۲ ، صص: ۱۱۷-۱۳۲.
- رضایی، ا (۱۳۷۹). "ارزیابی کارایی دانشکده های دانشگاه های علم و صنعت ایران با استفاده از مدل DEA/AHP" ، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته مهندسی صنایع، دانشگاه علم و صنعت ایران.
- شهریاری س(ع) (۱۳۸۲). "ارزیابی عملکرد دانشکده های علوم انسانی دانشگاه تهران با استفاده از مدل DEA. فازی" ، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته مدیریت صنعتی، دانشگاه تهران.
- صفایی قادیکلایی، عبدالحمید؛ میزانی، ندا (۱۳۸۷). "طراحی نه طرح برای ارزیابی عملکرد گروه آموزشی مدیریت در دانشگاه های دولتی کشور" ، *پژوهشنامه علوم انسانی و اجتماعی مدیریت*، شماره ۴ پیاپی (۳۱)، صص ۱۰۱-۱۲۴.
- هاشمی، نیما؛ حسین زاده لطفی، فرهاد؛ نجفی، سید اسماعیل (۱۳۸۸). ارزیابی عملکرد گروههای آموزشی با استفاده از مدل تحلیل پوششی داده ها. *مجله مدیریت توسعه و تحول*. دوره ۲. صص ۸۵-۹۱.
- Antreas D. Athanassopoulos & Estelle, Shale, (۱۹۹۷). "Assessing the Comparative Efficiency of Higher Education in the UK by Means of DEA", *Education Economics*, Vol.۵, No.۲, pp ۱۱۷-۱۲۴.
- Bowlin W. (۱۹۹۸)، "Measuring Performance: An Introduction to DEA"，published with department of accounting, university of northern Iowa, pp ۳-۲۷.
- Cardinaels, Eddy and Veen-Dirks, Paula M.G. van (۲۰۱۰); "Financial Versus Non-financial Information: The Impact of Information Organization and

- Presentation in a Balanced Scorecard” ; Accounting, Organizations and Society, xxx, pp. xxx-xxx.
- Joumady, Othman & Ris, Catherina, (۲۰۰۵). “Performance in European Higher Education: A Non-Parametric Production Frontier Approach”, Education Economics, Vol.۱۳, No.۲, pp ۱۸۹-۲۰۵.
- Klein, A. (۲۰۰۴). “A General Model Framework for DEA, Omega”, ۳۲,p. ۱۲-۳۲.
- Kueng, Peter, (۲۰۰۰). “Process Performance Measurement System”, Total Quality Management, Vol.۱۱, No.۱.
- Lopes, Ana Lucia & Lanzer, Edgard Augusto (۲۰۰۲). “Data Envelopment Analysis – DEA and Fuzzy Sets to Assess the Performance of Academic Department: A case study at Federal University of Santa Catarina-UFSC”, Pesquisa Operational, Vol.۲۲, No.۲, p. ۲۱۷-۲۳۰.
- Martin, Emilio (۲۰۰۳). “An Application of the Data Envelopment Analysis Methodology in the Performance Assessment of Zaragoza University Departments”, available: www.google.com.
- Mehrgan . M.R , (۲۰۰۰), “quantitative Models in Performance assessingof organizations”, First Edition, Published With Faculty of Management university of Tehran (in Persian).
- Parker, Charles (۲۰۰۰). “**Performance Management**”, *the journal available*, Vol.۴, No.۲.
- Pierce, j.(۱۹۹۷).” Efficiency Progress in The Newsouthwales overnment<http://www.treasury.nsw.gov.edu>
- Pierce.j.(۱۹۹۷) . “Efficiency progress in The Newsouthwales Government” . <http://www.treasury.nsw.gov.edu>
- Sherman, H. D .. and Joe, Z .(۲۰۰۶). “Service Productivity Management. New York”. Springer Science Business.
- Sherman, H. D .. and Joe, Z .(۲۰۰۶). “Service Productivity Management. New York”. Springer Science Business.
- Yuksel, I. and Dagdeviren, M. (۲۰۱۰). “Using the Fuzzy Analytic Network Process (ANP) for Balanced Scorecard (BSC): A Case Study for a Manufacturing Firm” ; Expert Systems with Applications, Vol. ۳۷, pp. ۱۲۷۰-۱۲۷۸.